

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Υπεύθυνη ομάδας Αρχαίων Ελληνικών: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ
Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΗΓΟΥΝΑΚΗΣ

A1α.

1. ΛΑΘΟΣ (Εάν δέ φαίνωμαι καί περί τά ἄλλα μετρίως βεβιωκώς)
2. ΛΑΘΟΣ (Ηγοῦμαι γάρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους)
3. ΣΩΣΤΟ (Εψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας)

β. αὐτοῖς: τοῖς κατηγοροῖς
ἐν ἐκείνοις: τοῖς γράμμασιν

B1. Ο Μαντίθεος στις συγκεκριμένες παραγράφους παρουσιάζει ένα ακόμη επιχείρημά του στην προσπάθειά του να αποδείξει ότι δεν υπήρξε ιππέας κατά την περίοδο των τριάκοντα τυράννων. Ειδικότερα, αναφέρεται στο «σανίδιο», την ξύλινη πλάκα αλειμμένη με γύψο, στην οποία είχαν καταγραφεί τα ονόματα των ιππέων. Αυτή η σανίδα, κατά τον Μαντίθεο, δε θεωρείται αξιόπιστο αποδεικτικό στοιχείο («ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν»), καθώς -όπως υποστηρίζει- δεν περιλαμβάνονται σε αυτό ονόματα πολλῶν που υπήρξαν πράγματι ιππείς, ενώ, αντιθέτως, υπάρχουν σε αυτό ονόματα ανθρώπων που τότε απουσίαζαν από την Αθήνα («ἐν τούτῳ γάρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν»). Οι συγκεκριμένες ανακρίβειες καθιστούν το σανίδιο αναξιόπιστο τεκμήριο. Το σανίδιο, εξάλλου, μπορούσε εύκολα να παραποιηθεί, γιατί βρισκόταν σε δημόσιο χώρο και ὅποιος ἤθελε μπορούσε να προσθέσει ἢ να αφαιρέσει ονόματα («ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῶ βουλομένῳ»). Από την ἄλλη θεωρεῖ πιο αξιόπιστα τα «γράμματα», δηλαδή τους καταλόγους στους οποίους οι φύλαρχοι κατέγραφαν τα ονόματα των ιππέων που είχαν λάβει τα

επιδόματα («ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος' ... ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν»). Τα «γράμματα» είναι αξιόπιστα, γιατί συντάσσονταν από τους φύλαρχους, οι οποίοι τιμωρούνταν, αν ο κατάλογος δεν ήταν ακριβής, δηλαδή έπρεπε να πληρώσουν οι ίδιοι τα χρήματα που οφείλονταν από όσους ιππείς δεν καταγράφηκαν και έτσι δεν επέστρεψαν το επίδομα. Επίσης, συντάχθηκαν μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας και όχι από τους τριάκοντα και δεν ήταν εύκολο να αλλοιωθούν, αφού φυλάσσονταν ως δημόσια έγγραφα.

Ο Μαντίθεος, λοιπόν, με το συγκεκριμένο επιχείρημα και τον ορθολογικό του συλλογισμό μειώνει την αξιοπιστία του σανιδίου, του βασικού δηλαδή ενοχοποιητικού στοιχείου εναντίον του, και υποδεικνύει ως πιο αξιόπιστους τους καταλόγους των φυλάρχων.

B2. Συγκρίνοντας τα προίμια των δύο λόγων του Λυσία διαπιστώνουμε αρκετές ομοιότητες τόσο στους στόχους των προοιμίων όσο και στην προσπάθεια του ρήτορα να αποκτήσει την εύνοια των ακροατών και των δικαστών. Αρχικά, ο Μαντίθεος αρχίζει την απολογία του με απροσδόκητο και πρωτότυπο τρόπο, εκφράζοντας δηλαδή την ευγνωμοσύνη του προς τους κατηγορούς του, κάτι που ξαφνιάζει και εντυπωσιάζει τους βουλευτές («Εἰ μὴ συνήδη ... κατηγορίας»). Συνεχίζει να εκπλήσσει τους βουλευτές, αφού θεωρεί τους κατηγορούς του ευεργέτες του, γιατί του δίνουν την ευκαιρία να απολογηθεί για τη ζωή του και να αποδείξει έτσι την χρηστότητα του ήθους του («ἡγοῦμαι...καταστήναι»). Κάτι αντίστοιχο κάνει και ο απολογούμενος στο παράλληλο κείμενο, εκφράζοντας και αυτός ευγνωμοσύνη στους κατηγορούς του για την ευκαιρία που του δίνουν να απολογηθεί («Λίγο ἀκόμα και θα ἐξέφραζα την ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλῆς,.... μου ἔχει δοθεί»). Άρα, και στα δύο προίμια πραγματώνεται ο στόχος της πρόσεξης εκ μέρους του ρήτορα. Επίσης, και στα δύο προίμια βλέπουμε ξεκάθαρα την προσπάθεια των ομιλητών να κερδίσουν την εύνοια των ακροατών με αναφορά στο άμεμπτο ήθος τους (ήθος ρήτορα) και με προσπάθεια μείωσης των κατηγοριών τους (ήθος αντιπάλου). Ο Μαντίθεος τονίζει για τον εαυτό του ότι μετά την απολογία όλοι θα τον θεωρούν ηθικό άνθρωπο («ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούση ... πολὺν βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι»), καθώς έχει ζήσει συνετά και με μέτρο («φαίνωμαι καὶ περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς»), ενώ τους κατηγορούς του τους θεωρεί τους χειρότερους ανθρώπους («τούτους δέ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι»). Αντίστοιχα, στο παράλληλο κείμενο ο ομιλητής εξυψώνει τον

εαυτό στο ηθικό επίπεδο («εγώ έχω ζήσει έως τούτη την ημέρα με τρόπο που αξίζει έπαινο παρά φθόνο»), χαρακτηρίζει τον εαυτό του καλύτερο πολίτη από τον κατηγορο («είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν») και παράλληλα τον μειώνει, θεωρώντας την κατηγορία του αποτέλεσμα φθόνου και αχρειότητας («Ωστόσο, ένας που φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους οικτίζουν, από ποιά αχρειότητα νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο;»).

B3.

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Σωστό

B4. α.7 , β.3 , γ.6 , δ.2 , ε.4

Γ1. Ότι αφενός, λοιπόν, με χτυπούσε ο Λοχίτης , αρχίζοντας τις διαμάχες , όλοι αυτοί που παρευρίσκονται εδώ το έχουν καταθέσει σε εσάς. Από την άλλη αυτό το αδίκημα δεν πρέπει να το θεωρείτε όμοιο με τα άλλα ούτε να επιβάλλετε ίδιες τιμωρίες και για τη σωματική ακεραιότητα και για τα χρήματα (περιουσία), αφού γνωρίζετε ότι το σώμα είναι για όλους τους ανθρώπους πολύ αγαπητό και ότι και τους νόμους θεσπίσαμε και για την ελευθερία μαχόμαστε και τη δημοκρατία επιθυμούμε και όλα τα άλλα γύρω από τη ζωή τα πράττουμε για αυτό (το σώμα). Είναι φυσικό, λοιπόν, εσείς αυτούς που παρανομούν γύρω από αυτό (το σώμα), το οποίο το θεωρείτε πολύ σημαντικό, να τους τιμωρείτε με την πιο μεγάλη (αυστηρή) ποινή.

Γ2. Στο παραπάνω απόσπασμα ο κατηγορος έχοντας δεχθεί επίθεση από τον Λοχίτη προσπαθεί να αποκτήσει την εύνοια των δικαστών τονίζοντας τη βαρύτητα του αδικήματος που υπέστη. Σύμφωνα με τα λεγόμενά του, η επίθεση κατά της σωματικής ακεραιότητας πρέπει να διαχωρίζεται από άλλες παράνομες πράξεις. Αντίστοιχα και οι προβλεπόμενες ποινές που επιβάλλονται, όταν απειλείται η ανθρώπινη ζωή, πρέπει να είναι αυστηρότερες από αυτές που αφορούν αδικήματα για περιουσιακά θέματα («οὐδέ τὰς τιμωρίας ἴσας ποιῆσθαι περὶ τε τοῦ σώματος καὶ τῶν χρημάτων»). Στη συνέχεια ο κατηγορος τονίζει ότι όλες οι ενέργειες του

ανθρώπου, οι νόμοι και οι αγώνες του για την εδραίωση της ελευθερίας και της δημοκρατίας στοχεύουν στην εξασφάλιση της σωματικής ασφάλειας και υγείας («νόμους ἐθέμεθα καί περί τῆς ἐλευθερίας μαχόμεθα καί τῆς δημοκρατίας ἐπιθυμοῦμεν καί τᾶλλα πάντα τά περί τόν βίον ἔνεκα τούτου πράττομεν»). Ἄλλωστε, υπάρχουν και ειδικοί νόμοι σχετικά με το αδίκημα άσκησης σωματικής βίας, ώστε να μπορεί το θύμα της επίθεσης να καταγγέλλει και να τιμωρεί τον δράστη άμεσα, υποβάλλοντας μήνυση χωρίς χρηματική καταβολή («περί μόνου τούτου τῶν ἀδικημάτων καί δίκας καί γραφάς ἄνευ παρακαταβολῆς ἐποίησαν»).

Γ3α.

νόμοις: τοῖς νόμοις

ἐλευθερίας: ταῖς ἐλευθερίαις

δημοκρατίας: ταῖς δημοκρατίαις

βίον : τοῖς βίοις

Γ3β.

τούτω : τούτων

ύμιν: σφίσι(ν)

ἐστί: ἔσται

μεμαρτυρήκασιν: μεμαρτυρηκέναι

ἐξαμαρτάνοντας: ἐξαμάρτοι

βουλόμενος: βούλου

Γ4α.

με : αντικείμενο στο ρήμα «ἔτυπτε».

νομίζουσιν : τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα «δεῖ».

τό σῶμα: υποκείμενο στο ρήμα «ἐστί».

οἰκειότατον: κατηγορούμενο στο «σῶμα» μέσω του συνδετικού «ἐστί».

ύμᾶς : υποκείμενο στο «κολάζουσιν», ετεροπροσώπια.

Γ4β. «ὅτι τὸ σῶμα πᾶσιν ἀνθρώποις οἰκειότατον ἐστί»: δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση, εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι (εκφράζει αντικειμενική κρίση), εκφέρεται με ἔγκλιση οριστική («ἐστί»), γιατί δηλώνει το πραγματικό και λειτουργεί ως αντικείμενο στη μετοχή «ἐπισταμένους» από την οποία εξαρτάται.